

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Saranko, Lotta; Räikkönen, Eija; Makkonen, Mariia; Alasuutari, Maarit

Title: Äitien palvelutyytyväisyyden rakentuminen ja yhteistyökokemukset varhaiskasvatuksessa

Year: 2021

Version: Published version

Copyright: © 2021 Kirjoittajat

Rights: CC BY-NC 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Please cite the original version:

Saranko, L., Räikkönen, E., Makkonen, M., & Alasuutari, M. (2021). Äitien palvelutyytyväisyyden rakentuminen ja yhteistyökokemukset varhaiskasvatuksessa. *Journal of Early Childhood Education Research*, 10(2), 1-27. <https://journal.fi/jecer/article/view/114154>

Äitien palvelutyytyväisyyden rakentuminen ja yhteistyökokemukset varhaiskasvatuksessa

**Lotta Saranko^a, Eija Räikkönen^b,
Mariia Makkonen^c & Maarit Alasuutari^d**

^a Jyväskylän yliopisto, vastaava kirjoittaja, s-posti: lotta.k.saranko@jyu.fi

^b Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta

^c Heinolan kaupunki, varhaiskasvatuspalvelut

^d Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden laitos

TIIVISTELMÄ: Artikkelissa tutkitaan äitien tyytyväisyyttä noin yksivuotiaan lapsensa varhaiskasvatuspalveluun tarkastelemalla palvelutyytyväisyyden ulottuvuuksia. Lisäksi tutkitaan äitien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisen yhteistyön sekä palveluntarjoajan (yksityinen vs. kunnallinen) yhteyttä äitien palvelutyytyväisyyteen. Lopuksi tarkastellaan, eroaako yhteistyön yhteys palvelutyytyväisyyteen palveluntarjoajan mukaan. Tutkimusaineisto koostuu CHILDCARE-hankkeen kyselytutkimukseen osallistuneiden varhaiskasvatuksessa olevien yksivuotiaiden äitien vastauksista ($N = 549$). Analyysimenetelminä käytettiin eksploratiivista faktorianalyysia sekä hierarkkista lineaarista regressioanalyysiä. Äitien tyytyväisyyttä lapsensa varhaiskasvatuspalveluihin kuvasi kaksi ulottuvuutta: *varhaiskasvatuksen resurssit ja toimintatavat* sekä *varhaiskasvatuspaikan järjestäminen ja sijainti*. Äitien yhteistyö varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa oli myönteisesti yhteydessä äitien palvelutyytyväisyyteen, eli mitä myönteisemmäksi äidit kokivat yhteistyön, sitä tyytyväisempiä he olivat lapsensa varhaiskasvatukseen. Yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden käyttäjien havaittiin olevan kunnallisten varhaiskasvatuspalveluiden käyttäjiä tyytyväisempiä varhaiskasvatuksen resursseihin ja toimintatapoihin. Tutkimus tuo uutta tietoa palvelutyytyväisyyden rakentumisesta sekä vahvistaa aiemman tutkimuksen havaintoa varhaiskasvatuksen palvelutyytyväisyyden sekä vanhempien ja henkilökunnan välisen yhteistyön myönteisestä yhteydestä. Lisätutkimus on kuitenkin tarpeen, sillä esimerkiksi yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden lisääntyminen tuo muutoksia varhaiskasvatuksen kentälle.

Asiasanat: *varhaiskasvatus, varhaiskasvatuspalveluntarjoaja, palvelutyytyväisyys, yhteistyö*

ABSTRACT: This article examines mothers' satisfaction with their one-year-old child's early childhood education and care (ECEC) services by exploring the dimensions of service satisfaction. Additionally, we study whether the co-operation between parents and staff or the service provider (private vs. public) is related to maternal service satisfaction. Finally, we examine whether the relationship between co-operation and service satisfaction differs by the ECEC service provider. The data was collected in a survey conducted by the CHILDCARE Project. The participants were the mothers ($N = 549$) of one-year-old children attending ECEC. Exploratory factor analysis and sequential linear regression analysis were used as methods of analysis. Two dimensions of maternal service satisfaction were found: ECEC resources and practices and Access to and location of ECEC. Co-operation with the ECEC staff was positively related to the mothers' service satisfaction. The users of private ECEC services were more satisfied with ECEC resources and practices than the users of public ECEC services. This research provides new information on the structure of ECEC service satisfaction and supports the positive link between service satisfaction and parent-staff cooperation suggested in previous research. However, further research is required, for example, due to the increase in private ECEC provision.

Keywords: *early childhood education and care, ECEC service provider, service satisfaction, co-operation*

Johdanto

Vanhempien on havaittu olevan paitsi tyytyväisiä lapsensa varhaiskasvatukseen (Bassok ym., 2018; Hujala ym., 2012; Peyton ym., 2001) myös arvioivan varhaiskasvatuksen laatua ammattilaisia myönteisemmin (esim. Barros & Leal, 2015; Cryer & Burchinal, 1997; Cryer ym., 2002; Grammatikopoulos ym., 2014). Vanhempien tyytyväisyyttä tarkastelevassa tutkimuksessa kiinnostus on paljolti kohdentunut siihen, millaisia näkemyksiä heillä on varhaiskasvatuksen eri osa-alueista, kuten henkilökunnan toiminnasta tai varhaiskasvatuksen toimintasisällöistä. Tässä artikkelissa tarkastelemme vanhempien tyytyväisyyttä varhaiskasvatukseen laajemmin ja käytämme palvelutyytyväisyyden käsitettä. Tutkimme äitien palvelutyytyväisyyden rakentumista sekä yhteistyön ja varhaiskasvatuspalveluntarjoajan yhteyttä palvelutyytyväisyyteen. Palvelutyytyväisyyttä tutkimalla tuotamme tietoa äitien kokemuksista lapsensa varhaiskasvatuksesta suhteessa heidän näkemyksiinsä laadukkaasta varhaiskasvatuksesta (de Ruyter ym., 1996).

Kaikkiaan tutkimus siitä, vastaako varhaiskasvatus vanhempien odotuksia ja ovatko vanhemmat tyytyväisiä saamaansa palveluun, on ollut vähäistä. Kotimaisessa tutkimuksessa on erityisesti selvitetty vanhempien tyytyväisyyttä varhaiskasvatuksen laatuun (Hujala ym., 2012; Kronqvist & Jokimies, 2008) sekä vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen puitteista ja sisällöistä (esim. Alasuutari ym., 2014; Kekkonen, 2014), kun taas kansainvälisessä tutkimuksessa on keskitytty tarkastelemaan vanhempien

tyytyväisyyttä varhaiskasvatusohjelmien erityispiirteisiin ja sisältöön (esim. Bassok ym., 2018) sekä varhaiskasvatuksen laadunarviointiin (esim. Cryer & Burchinal, 1997; Grammatikopoulous ym., 2014; Scopelliti & Musatti, 2013).

Aiempi tutkimus on antanut viitteitä, että hyvä yhteistyö varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa voisi olla myönteisesti yhteydessä vanhempien tyytyväisyyteen varhaiskasvatuspalveluita kohtaan (Fantuzzo ym., 2006). Vanhempien palvelutyytyväisyyttä ei sen sijaan tietääksemme ole aiemmin tarkasteltu palveluntarjoajan kautta, vaikka yksityinen palveluntarjonta on tullut osaksi varhaiskasvatuspalvelujen kokonaisuutta, kun useat kunnat ovat alkaneet tarjota varhaiskasvatuksen palveluseleitä (Alila ym., 2014) ja/tai maksaa yksityisen hoidon tuen kuntalisää yksityisten palvelujen käytön tukemiseksi (Lahtinen & Selkee, 2016)¹. Yksityiset varhaiskasvatuspalvelut ovatkin lisääntyneet Suomessa merkittävästi viime vuosina (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2019). Vuonna 2016 varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista 83.72 prosenttia oli kunnallisen ja 16.28 prosenttia yksityisen varhaiskasvatuksen piirissä (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2017). Aiemmissä tutkimuksissa on havaittu sekä yksityisen varhaiskasvatuksen (Alila ym., 2014; Riitakorpi ym., 2017) että kunnallisen varhaiskasvatuksen (Kalliala, 2011) laadun vaihtelua siitä huolimatta, että varhaiskasvatuksen toteuttamista ja suunnittelua ohjataan kansallisella lainsäädännöllä (Varhaiskasvatuslaki, 540/2018; Opetushallitus, 2018). Yksityistä ja kunnallista palvelutarjontaa vertailevaa tutkimusta on kuitenkin toistaiseksi meillä tehty hyvin niukasti.

Tämä tutkimus vastaa aiemman tutkimuksen aukkoihin tarkastelemalla, millaisista ulottuvuuksista yksivuotiaiden lasten äitien palvelutyytyväisyys muodostuu. Lisäksi selvitetään, millainen yhteys äitien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisellä yhteistyöllä sekä palveluntarjoajalla (yksityinen, kunnallinen) on äitien palvelutyytyväisyyteen. Yksivuotiaiden, varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten äitien näkemysten tutkiminen on mielenkiintoista myös siksi, että Suomessa ajatus pienten lasten kotihoidosta on edelleen vahva (Närvi, 2014; Repo, 2009), ja vain noin kolmannes yksivuotiaista on varhaiskasvatuksen piirissä (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2017; Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2019).

¹ Kansainvälisesti kysymys yksityisen ja julkisen palvelun eroista ei välttämättä ole kaikkialla lainkaan olennainen, mikäli varhaiskasvatusjärjestelmä perustuu valtaosaltaan yksityisille palveluille.

Varhaiskasvatuksen laatu

Varhaiskasvatuksen laatua on tutkittu viime vuosikymmeninä paljon niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Kansainvälinen tutkimus on painottanut laadukkaan varhaiskasvatuksen myönteistä vaikutusta lapsen kehitykseen (Bakken ym., 2017; Burchinal ym., 2010; Karila ym., 2017). Erityisesti varhaiskasvatushenkilöstön korkealla koulutustasolla on nähty olevan myönteinen yhteys lasten hyvinvointiin ja varhaiskasvatuksen laatuun. Mitä korkeammin koulutettu henkilöstö on, sitä sensitiivisemmin työntekijöiden on havaittu olevan vuorovaikutuksessa lapsen kanssa ja sitä parempia oppimistuloksia lapsen on todettu saavuttavan (Burchinal ym., 2002; Kalliala, 2011).

Vanhempien on havaittu arvioivan varhaiskasvatuksen laatua ammattilaisia myönteisemmin (Barros & Leal, 2015; Cryer & Burchinal, 1997; Cryer ym., 2002; Grammatikopoulos ym., 2014). Tämän on yhtäältä nähty johtuvan siitä, että vanhemmat näyttävät tutkimusten mukaan painottavan varhaiskasvatuksessa eri asioita kuin ammattilaiset (Cryer & Burchinal, 1997; Peyton ym., 2001; Scopelliti & Musatti, 2013). Toisaalta havaintoa on tulkittu siten, että vanhemmilla ei ole riittävästi tietoa varhaiskasvatuksesta, sillä he tarkastelevat varhaiskasvatusta pääosin välillisesti lapsensa kautta (Cryer & Burchinal, 1997; Kekkonen, 2014; Meyers & Jordan, 2006). Arviointieroista johtuen tutkijat ovat kyseenalaistaneet vanhempien kyvyn arvioida varhaiskasvatuksen laatua (esim. Cryer & Burchinal, 1997; Peyton ym., 2001). Varhaiskasvatuslaki (540/2018) kuitenkin velvoittaa huomioimaan vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Vaikka vanhemmat arvioivat varhaiskasvatuksen laadun pääosin hyväksi, on laadunarvioinnissa nähtävissä eroja eri vastaajajoukkojen välillä. Vanhempien koulutustason on havaittu olevan yhteydessä siihen, miten vanhemmat arvioivat varhaiskasvatuksen laatua. Korkeasti koulutetut vanhemmat suhtautuvat varhaiskasvatuksen laatuun kriittisemmin kuin matalammin koulutetut vanhemmat (Alasuutari ym., 2014; Cryer ym., 2002; Kekkonen, 2014; Kronqvist & Jokimies, 2008). Lisäksi aiemmissa tutkimuksissa on havaittu yhteyksiä vanhempien kokemuksen palvelutyytyväisyyden sekä heidän tekemänsä varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin välillä (Cryer ym., 2002; Scopelliti & Musatti, 2013). Vanhempien varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin ja tyytyväisyyden yhteyden on ajateltu johtuvan siitä, että vanhemmat eivät halua myöntää, ettei heidän lapsensa varhaiskasvatus mahdollisesti täyttäisi heidän eniten arvostamiaan laatukriteerejä (Cryer ym., 2002).

Vanhempien tyytyväisyys varhaiskasvatukseen

Vanhempien arvio varhaiskasvatuksen laadusta sekä vanhempien tyytyväisyys varhaiskasvatukseen sekoitetaan usein käsitteellisesti tutkimuskirjallisuudessa. Toisin sanoen vanhempien myönteiset arviot varhaiskasvatuksen laadusta tulkitaan osoitukseksi heidän tyytyväisyydestään arvioinnin kohteena olleisiin seikkoihin. Nämä käsitteet tulisi kuitenkin erottaa toisistaan. Siinä missä vanhempien tekemä varhaiskasvatuksen laadunarviointi antaa tietoa vanhempien arviosta varhaiskasvatuksen laadusta suhteessa varhaiskasvatuksen ihanteeseen, tyytyväisyyden tarkastelu yhdistää vanhempien odotukset ja kokemukset heidän näkemyksiinsä laadukkaasta varhaiskasvatuksesta (de Ruyter ym., 1996; Oliver, 2015). Näin ollen myöskään vanhempien tyytyväisyyden tutkimusta ei tule rinnastaa palvelun laadun tarkasteluun (Peyton ym., 2001). Palvelutyytyväisyyden tutkiminen laadun tarkastelun ohella on kuitenkin merkityksellistä, jotta saadaan tietoa siitä, kuinka varhaiskasvatuspalvelut vastaavat perheiden tarpeisiin. Palvelutyytyväisyyttä lähellä olevan asiakastyytyväisyyden käsitteen kautta tarkastellaan myös asiakaskunnan tarpeiden ja odotusten tarpeiden täyttymistä (Cheng ym., 2005). Käytämme tässä tutkimuksessa kuitenkin palvelutyytyväisyys-käsitettä asiakastyytyväisyys-käsitteen sijaan, koska aineistonkeruussa käyttämämme mittari tarkastelee varhaiskasvatuksen käytäntöjen ja sisältöjen ohella myös palvelun järjestämiseen liittyviä seikkoja (esimerkiksi varhaiskasvatuspaikan järjestäminen). Lisäksi vanhempien asema varhaiskasvatuksen asiakkaina on paljolti välillinen: perheen lapset osallistuvat varhaiskasvatukseen, kun taas vanhempien kokemus palvelusta rakentuu lyhyiden hetkien ja lasten kokemusten kautta.

Varhaiskasvatuksen järjestäminen

Vanhempien on havaittu olevan pääosin tyytyväisiä varhaiskasvatuspaikan saamiseen kuluneeseen aikaan (Kekkonen, 2014), sijaintiin (Bassok, 2018; Kekkonen, 2014) ja aukioloaikoihin (Alasuutari ym., 2014; Bassok ym., 2018; Kekkonen, 2014; Kronqvist & Jokimies, 2008). Sen sijaan asiakasmaksuihin suhtaudutaan ristiriitaisesti. Yhtäältä vanhemmat raportoivat olevansa tyytyväisiä varhaiskasvatuksen hintaan niin Suomessa kuin kansainvälisesti (Alasuutari ym., 2014; Bassok ym., 2018; Hujala ym., 2006; Kekkonen, 2014), kun taas toisaalta tutkimuksissa erottuu myös asiakasjoukko, joka pitää asiakasmaksuja liian korkeina (Alasuutari ym., 2014; Kekkonen, 2014; Kronqvist & Jokimies, 2008). Varhaiskasvatuksen maksuihin tyytymättömpiä ovat matalasti koulutetut (Alasuutari ym., 2014; Kekkonen, 2014; Kronqvist & Jokimies, 2008) ja nuoret

vanhemmat (Kronqvist & Jokimies, 2008), jotka toivovat tulorajoihin sekä asiakasmaksujen porrastamiseen enemmän mahdollisuuksia (Alasuutari ym. 2014)².

Tyytyväisyys varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyviin seikkoihin on kuitenkin vahvasti kontekstisidonnaista. Monissa maissa vanhemmat tekevät lopullisen päätöksen lapsensa varhaiskasvatuspaikasta sijainnin, asiakasmaksun ja saatavuuden perusteella, ja erityisesti matalapalkkaiset perheet joutuvat tekemään kompromisseja varhaiskasvatuspaikan suhteen (Chaudry ym., 2011). Suomessa taas varhaiskasvatusmaksut ovat pääosin samaa hintaluokkaa yksityisessä ja kunnallisessa varhaiskasvatuksessa, kun otetaan huomioon yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden käyttäjille suunnatut tuet (Ruutiainen ym., 2018). Lisäksi varhaiskasvatus Suomessa on pääosin kuntien järjestämää, ja kunnat koordinoivat, perheiden toiveita huomioiden, lasten sijoittamisen varhaiskasvatuspaikkoihin. Perheillä on kuitenkin mahdollisuus vaihtoehtoisesti hakea varhaiskasvatuspaikkaa suoraan yksityisestä päiväkodista tai perhepäivähoidosta, mikäli kunnassa on tarjolla yksityisiä varhaiskasvatuspalveluita.

Varhaiskasvatuksen sisällöt

Aiemmissa kotimaisissa tutkimuksissa vanhempien on todettu olevan tyytyväisiä varhaiskasvatuksen sisältöihin (Alasuutari ym., 2014; Hujala ym. 2006; Kekkonen, 2014; Kronqvist & Jokimies, 2008), pedagogiikkaan (Kronqvist & Jokimies, 2008), lasten kasvun ja kehityksen tukemiseen (Alasuutari ym., 2014; Pölkki & Vornanen, 2016) sekä perushoidon laatuun (Pölkki & Vornanen, 2016). Korkeasti koulutettujen vanhempien on kuitenkin havaittu olevan muita tyytymättömämpiä toiminnan sisältöön ja pedagogiikkaan sekä varhaiskasvatuksen tiloihin ja välineisiin (Kronqvist & Jokimies, 2008). Kansainvälisten tutkimusten mukaan vanhemmat ovat erityisen tyytyväisiä lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen (Bassok ym., 2018). Vanhempien arviot varhaiskasvatuksesta ovat kuitenkin kiinteästi yhteydessä vanhempien tietoisuuteen varhaiskasvatuksen sisällöistä (Kekkonen, 2014), mutta tästä tiedouden määrästä on ristiriitaisia tutkimustuloksia. On havaittu, että vanhemmat eivät välttämättä saa tarpeeksi tietoa varhaiskasvatuksen sisällöistä ja varhaiskasvatuspalveluiden laadun kriteereistä, jolloin he saattavat olla tyytyväisiä sellaisiin palveluihin, joiden laatu ei ole asiantuntijoiden näkemysten mukaan riittävä (Cryer & Burchinal, 1997; Kekkonen, 2014; Meyers & Jordan, 2006).

² Varhaiskasvatusmaksuja koskevaa lainsäädäntöä on uudistettu viime vuosina ja viimeksi vuonna 2020 on linjattu perheen tulorajojen nostosta ja sisarusalennuksen muuttamisesta varhaiskasvatusmaksujen alentamiseksi (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020).

Varhaiskasvatusympäristö

Aiemman tutkimuksen havainnot vanhempien tyytyväisyydestä varhaiskasvatuksen toimintaympäristöihin ja niiden turvallisuuteen ovat ristiriitaisia. Osa tutkimustuloksista viittaa siihen, että vanhemmat ovat tyytyväisiä varhaiskasvatuksen tiloihin ja turvallisuuteen (Bassok ym., 2018; Hujala ym., 2006; Kekkonen, 2014), kun taas osassa tutkimuksista on tuotu esiin vanhempien huoli toimintaympäristön soveltuvuudesta ja kunnosta sekä turvallisuudesta (Alasuutari ym., 2014; Hujala ym., 2006; Kronqvist & Jokimies, 2008).

Varhaiskasvatuksen henkilökunta ja lapsiryhmät

Vanhemmat ovat tyytyväisiä lapsensa viihtymiseen päiväkodissa (Kekkonen, 2014), mutta samalla lapsiryhmien suuren koon on havaittu huolestuttavan vanhempia (Alasuutari ym., 2014; Hujala ym., 2006; Kekkonen, 2014; Kronqvist & Jokimies, 2008). Vanhempien huolenaiheena ovat erityisesti lapsen yksilöllisen huomioimisen mahdollisuudet, pysyvien ihmissuhteiden vaarantuminen sekä psyykkisen kuormituksen kasvu suurissa ryhmissä (Alasuutari ym., 2014). Erityisen kriittisiä lapsiryhmien suurta kokoa kohtaan ovat korkeasti koulutetut vanhemmat (Alasuutari ym., 2014).

Tutkimustulokset vanhempien näkemyksistä henkilökunnan määrää ja pysyvyyttä koskien ovat olleet ristiriitaisia. Yhtäältä on esitetty, että vanhemmat ovat tyytyväisiä henkilökunnan määrään ja pysyvyyteen (Kekkonen, 2014). Toisaalta taas on havaittu, että henkilökunnan riittävyteen (Alasuutari ym., 2014; Hujala ym., 2006; Kronqvist & Jokimies, 2008) ja sijaisten järjestämiseen (Alasuutari ym., 2014) liittyvät seikat ovat aiheuttaneet tyytymättömyyttä vanhempien keskuudessa. Korkeasti koulutettujen vanhempien on havaittu olevan muita tyytymättömämpiä henkilökunnan pysyvyyteen (Alasuutari ym., 2014). Sen sijaan varhaiskasvatuksen henkilökunnan ammattitaitoon ollaan pääsääntöisesti tyytyväisiä (Alasuutari ym., 2014; Hujala ym., 2006; Kekkonen, 2014; Kronqvist & Jokimies, 2008).

Yhteistyö

Aiempi tutkimus on myös osoittanut, että vanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä yhteistyöhön varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa (Hujala ym., 2006; Kekkonen, 2014; Kronqvist & Jokimies, 2008). Vanhemmat ovat myös raportoineet kokevansa henkilökunnan kohtelevan heitä kunnioittavasti ja tasa-arvoisesti (Alasuutari ym., 2014). Toisaalta osa vanhemmista ei koe saavansa tarpeeksi tietoa lapsensa päivän tapahtumista (Kronqvist & Jokimies, 2008), ja tiedonkulku ja yhteistyön muodot nähdäänkin varhaiskasvatuksen kehittymiskohteena (Alasuutari ym., 2014).

Vaikka vanhemmat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa tehtävään yhteistyöhön, löytyy eroja eri koulutustaustaisten vanhempien välillä. Matalasti koulutettujen vanhempien on huomattu suhtautuvan myönteisemmin varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa tehtävään yhteistyöhön (Alasuutari ym. 2014). He ovat olleet erityisen tyytyväisiä myös yhteistyön määrään ja tiedonkulkuun. Lisäksi matalasti koulutetut vanhemmat pitävät myös tuen saamista omaan vanhemmuuteensa tärkeänä, vaikkeivat he kaikkineen näekään sitä kovin tärkeäksi osaksi varhaiskasvatusta (Alasuutari ym. 2014).

Tutkimuskysymykset

Vanhempien palvelutyytyväisyyttä on tutkittu lähinnä yksittäisten tilastojen tasolla sen sijaan, että olisi eritelty, mistä tekijöistä vanhempien varhaiskasvatuspalvelujen palvelutyytyväisyys rakentuu. Myöskään tietoa siitä, miten vanhempien yhteistyö varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa on yhteydessä palvelutyytyväisyyteen, tai siitä, onko palveluntarjoajalla yhteyttä palvelutyytyväisyyteen, ei juurikaan ole. Tämä tutkimus tuottaa uutta tietoa edellä mainittujen seikkojen osalta tarkastelemalla niitä noin yksivuotiaiden lasten äitien näkökulmasta.

Myös aiempi tutkimus vanhempien tyytyväisyydestä varhaiskasvatukseen keskittyy paljolti äitien näkökulmaan (esim. Peyton ym., 2001). Lisäksi niissä tutkimuksissa, joissa on tarkasteltu sekä isien että äitien näkemyksiä, äitejä on kuitenkin ollut tutkimukseen osallistujista enemmistö (esim. Fantuzzo ym., 2006; Kronqvist & Jokimies, 2008). Myös tämän tutkimuksen rajautuminen äitien näkökulmaan pohjaa osaltaan samaan seikkaan: valtaosa kyselytutkimuksemme vastaajista oli lasten äitejä. Yksivuotiaiden, varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten äitien näkemysten tutkiminen on kuitenkin mielenkiintoista ja perusteltua myös siksi, että varhaiskasvatukseen osallistumisen kyseenalaistaminen suomalaisessa keskustelussa kohdistuu erityisesti pienten lasten varhaiskasvatukseen (Närvi, 2014; Repo, 2009). Samalla kysymys pienen lapsen hoitamisesta kotona tai kodin ulkopuolella kytkeytyy niin meillä kuin muualla tyypillisesti valintaan äidin työelämään paluun ja kotiäidiksi jäämisen välillä (esim. Drasch, 2013; Närvi, 2014), mitä heijastaa esimerkiksi se, että äidit käyttävät valtaosan perhevapaista (Kansaneläkelaitos [Kela], 2019). Yksivuotiaana lapsensa varhaiskasvatukseen vieville äideille kysymyksen palvelujen tyydyttävyydestä voi tässä yhteiskunnallisen keskustelun ja käytäntöjen kontekstissa olettaa olevan varsin relevantti.

Artikkelin tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millaisista ulottuvuuksista äitien palvelutyytyväisyys muodostuu?
2. Miten äitien kokema yhteistyö varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa on yhteydessä äitien palvelutyytyväisyyteen?
3. Miten varhaiskasvatuspalvelun tarjoaja on yhteydessä äitien palvelutyytyväisyyteen?
4. Onko yhteistyön ja palvelutyytyväisyyden yhteys erilainen riippuen siitä, mikä varhaiskasvatuksen palveluntarjoaja on valittu?

Tutkimuksen toteuttaminen

Osallistujat

Tämä tutkimus on toteutettu osana Tasa-arvon kysymykset lasten päivähoidon, esiopetuksen ja hoidon tukien järjestelmässä (CHILDCARE)–pitkittäistutkimushanketta (Hietämäki ym., 2017), jota rahoittaa Strategisen tutkimuksen neuvosto (SA293049 ja SA314317). Tutkimus perustuu CHILDCARE-hankkeessa vuonna 2016 kerättyyn kyselyaineistoon, johon osallistui vanhempia neljästä suuresta ja kuudesta pienestä kunnasta eri puolilta Suomea. Tutkimukselle on haettu Jyväskylän yliopiston tutkimuseettisen toimikunnan ennakoarviointi tutkimuksen eettisestä hyväksyttävyydestä.

Kutsu osallistua kyselytutkimukseen lähetettiin vanhemmille, joille oli syntynyt lapsi 1.10.2014–30.9.2015. Kyselyn toteuttamisen aikaan lapset olivat noin yksivuotiaita (vaihteluväli: 8-20 kk, $ka = 14.21$ kk, $kh = 3.51$). Pienten kuntien osalta kutsu lähetettiin kaikille kyseiseen ryhmään kuuluville vanhemmille, kun taas suurten kuntien kohdalla käytettiin harkinnanvaraista otantaa lähettämällä kutsu kaikille tietyillä postinumeroalueilla asuville kyseisen ikäryhmän lasten vanhemmille. Näin pyrittiin takaamaan muun muassa sosioekonomisten taustatekijöiden suhteen mahdollisimman edustava vastaajajoukko. Kutsu osallistua tutkimukseen lähetettiin yhteensä 14612 vanhemmalle, joiden yhteystiedot saatiin Väestörekisterikeskuksesta³. Kyselyyn oli mahdollista vastata paperilomakkeella tai verkossa. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja osallistuminen oli mahdollista keskeyttää milloin tahansa.

³ 1.1.2020 alkaen Digi- ja väestötietovirasto

Kyselyyn vastasi yhteensä 2696 vanhempaa eli 18.45 prosenttia tutkimuskutsun saaneista. Vastajista 1844 oli äitejä (68.40%) ja 852 isiä (31.60%). Äidit osallistuivat tutkimukseen isiä aktiivisemmin (Hietamäki ym., 2017). Tutkimuksessa saatiin tietoa 2081 lapsesta (27.20%). Tässä tutkimuksessa hyödynnetään niiden äitien vastauksia ($N = 549$; 29.77% kyselyyn vastanneista äideistä), joiden lapsi oli kyselyyn vastaamisen ajankohtana joko kunnallisessa tai yksityisessä varhaiskasvatuksessa. Äidit olivat iältään 19–51-vuotiaita keski-ikänsä ollessa 33 vuotta ($kh = 4.82$). Heistä korkeakoulutettuja oli 80.10 prosenttia ja enintään ammattikoulutuksen saaneita 17.90 prosenttia. Näiden äitien lapsista kunnalliseen varhaiskasvatukseen osallistui 428 lasta (78% kyselyyn osallistuneista lapsista) ja yksityiseen varhaiskasvatukseen 121 lasta (22%). Lapset olivat iältään keskimäärin 467 päivän ikäisiä, eli noin 15 kuukauden ikäisiä. Alle esiopetusikäisiä sisaruksia oli 219 lapsella (39.90%) (ks. Liite 1).

Tutkimusmenetelmät

Mittarit ja muuttujat

Äitien palvelutyytyväisyyttä noin yksivuotiaan lapsen nykyiseen varhaiskasvatukseen mitattiin neljällätoista väittämällä, jotka käsittelivät varhaiskasvatuksen toteuttamista (Taulukko 1). Palvelutyytyväisyyttä kartoittavissa väittämässä käytettiin hoitopaikka-käsitettä varhaiskasvatus-käsitteen sijaan, sillä kyselyä pilotoitaessa vuonna 2016 kävi ilmi, että varhaiskasvatus käsitteenä oli vanhemmille vielä outo ja sen käyttö aiheutti epäselvyyttä pilotoijien keskuudessa. Samasta syystä mittarissa käytetään ilmaisua ”ohjattu toiminta”, kun viitataan pedagogiseen toimintaan. Väittämiin vastattiin viisiportaisella asteikolla (1 = *erittäin tyytymätön*, 2 = *melko tyytymätön*, 3 = *melko tyytyväinen*, 4 = *erittäin tyytyväinen*, 5 = *en osaa sanoa*). Analyyseja varten ”En osaa sanoa”-vastausvaihtoehto koodattiin puuttuvaksi tiedoksi.

Äitien *näkemyksiä yhteistyöstä* varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa mitattiin yhdeksällä väittämällä, joita arvioitiin viisiluokkaisella Likert-asteikolla (1 = *täysin eri mieltä* ... 5 = *täysin samaa mieltä*). Viisi väittämistä perustui Parent-Teacher-Relationships -mittariin (Vickers & Minke, 1995), ja ne käsittelivät kasvatuksellista tukea ja arvostusta (esim. ”Päivähoidon ammattilaiset kunnioittavat minua”). Lisäksi käytettiin kahta tiedonvaihtoa selvittävää väittämää Summersin ym. (2005) Family-Focused Relationships -mittarista (esim. ”Päivähoidon ammattilaiset ovat rehellisiä, vaikka heillä olisi huonojakin uutisia”). Kolme väittämää saatiin henkilökohtaisena tiedonantona

Jyväskylän ammattikorkeakoulun hallinnoimasta Perheet 24/7 -hankkeesta⁴ (esim. ”Päivähoidon ammattilaiset kysyvät mielipidettäni ja pyytävät ehdotuksiani kasvatukseen liittyvissä asioissa lastani koskien”). Ennen keskiarvosummamuuttujan laskemista väittämä 2 ”Kun lapsellani on käyttäytymiseen liittyviä ongelmia, joudun ratkaisemaan ne ilman päivähoidon ammattilaisten tukea” käännettiin samansuuntaiseksi muiden väittämien kanssa. Yhteistyötä kuvaavista väittämistä muodostettiin *yhteistyö*-keskiarvosummamuuttuja, jonka reliabiliteetti oli 0.87.

Varhaiskasvatuksen palveluntarjoajaa selvitettiin kysymyksellä ”Miten 1-vuotiaan lapsesi hoito/päivähoito on järjestetty?”, johon oli mahdollista valita yksi tai useampi annetuista vastausvaihtoehdoista. Näistä kuusi kohdistui tämän tutkimuksen kohdejoukkoon eli varhaiskasvatuksessa oleviin: (5) kunnallisessa päiväkodissa, (6) kunnallisessa perhepäivähoidossa, (7) kunnallisessa ryhmäperhepäivähoidossa, (8) yksityisessä päiväkodissa, (9) yksityisessä perhepäivähoidossa, (10) yksityisessä ryhmäperhepäivähoidossa. Palveluntarjoajaa koskeva muuttuja koodattiin kaksiluokkaiseksi: 1 = kunnallinen varhaiskasvatus (vaihtoehdot 5-7) ja 0 = yksityinen varhaiskasvatus (vaihtoehdot 8-10).

Vakioitavina muuttujina hyödynnettiin lapsen ikää, äidin koulutustasoa sekä alle esiopetusikäisten sisarusten määrää. Muuttujat koodattiin kaksiluokkaisiksi niin, että äidin koulutustaso koodattiin 1 = korkeakoulutettu, 0 = ei korkeakoulutettu, ja alle esiopetusikäiset sisarukset -muuttuja koodattiin 1 = lapsella on alle esiopetusikäisiä sisaruksia, 0 = lapsella ei ole alle esiopetusikäisiä sisaruksia.

⁴ Lisätietoa Perheet 24/7 -hankkeesta: <https://www.jamk.fi/fi/Tutkimus-ja-kehitys/projektit/Perheet-24/Etusivu/>

TAULUKKO 1 Äitien tyytyväisyyttä varhaiskasvatukseen selvittävät väittämät ja niiden kuvailevat tiedot ($N = 527-534$).

	Erittäin tyytymätön		Melko tyytymätön		Melko tyytyväinen		Erittäin tyytyväinen		En osaa sanoa		Yhteensä		Ka ^a	Kh ^a
	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%		
1. Hoitopaikan järjestyminen	11	2.0	24	4.4	106	19.3	386	70.3	7	1.3	534	97.3	3.65	.67
2. Hoitopaikan sijainti	10	1.8	23	4.2	124	22.6	386	67.0	6	1.1	531	96.7	3.62	.66
3. Ohjattu toiminta	5	0.9	9	1.6	198	36.1	272	49.5	43	7.8	527	96.0	3.52	.59
4. Henkilökunnan määrä	10	1.8	60	10.9	221	40.3	216	39.3	23	4.2	530	96.5	3.27	.74
5. Henkilökunnan pysyvyys	13	2.4	49	8.9	184	33.5	230	41.9	56	10.2	532	96.9	3.33	.77
6. Hoitopaikan turvallisuus	6	1.1	19	3.5	188	34.2	293	53.4	25	4.6	531	96.7	3.52	.63
7. Päivähoidon hinta	18	3.3	114	20.8	209	38.1	163	29.7	29	5.3	533	97.1	3.03	.83
8. Henkilökunnan ammattitaito	2	0.4	18	3.3	169	30.8	309	56.3	33	6.0	531	96.7	3.58	.58
9. Lapsiryhmän koko	20	3.6	69	12.6	204	37.2	221	40.3	15	2.7	529	96.4	3.22	.82
10. Hoitopaikan kasvatuseriaatteet	3	0.5	4	0.7	186	33.9	292	53.2	47	8.6	532	96.9	3.58	.55
11. Lapsen kulttuurisen taustan huomioiminen	2	0.4	5	0.9	124	22.6	169	30.8	227	41.3	527	96.0	3.53	.57
12. Lapsen kehityksen tukeminen	3	0.5	7	1.3	173	31.5	298	54.3	49	8.9	530	96.5	3.59	.56
13. Päiväunet hoitopaikassa	6	1.1	14	2.6	145	26.4	326	59.4	39	7.1	530	96.5	3.61	.61
14. Tilojen terveellisyys	14	2.6	27	4.9	181	33.0	229	41.7	77	14.0	528	96.2	3.39	.74

Huom. ^a = laskettu käytettävissä olevista vastauksista

Aineiston analyysi

Aineisto analysoitiin tilastollisin menetelmin SPSS 24 -ohjelmistolla. Äitien palvelutyytyväisyyden ulottuvuuksia tarkasteltiin eksploratiivisella faktorianalyysillä. Analyysin lähtökohtana olivat 14 väittämää liittyen äitien tyytyväisyyteen lapsensa varhaiskasvatukseen. Faktorointimenetelmänä käytettiin pääkselifaktorointia (engl. principal axis factoring, paf), sillä väittämät olivat jokseenkin vinoja (Fabrigar & Wegener, 2012). Faktoreiden rotaatio suoritettiin vinokulmaisella promax-rotatiolla, joka sallii faktoreiden korreloida keskenään.

Lopullisen faktoriratkaisun valinta perustui kolmeen kriteeriin (Fabrigar & Wegener, 2012): 1) faktoreiden ominaisarvojen tuli olla suurempia kuin 1 (Kaiser, 1960), 2) saadun ratkaisun tuli olla tulkittavissa ja johdonmukainen tutkimuksen taustateorian kanssa (Fabrigar & Wegener, 2012), ja 3) kunkin väittämän piti latautua riittävän korkeasti vain yhteen faktoriin (lataus vähintään 0.32; Tabachnik & Fidell, 2013).

Alustava 14 väittämälle suoritettu eksploratiivinen faktorianalyysi ei johtanut faktoriratkaisuun, sillä väittämillä 7 ”Päivähoidon hinta” ja 11 ”Lasten kulttuurisen taustan huomioiminen” oli alhainen kommunaliteetti (väittämä 7: 0.05; väittämä 11: 0.21) eli väittämät eivät mitanneet riittävän hyvin samaa asiaa 12 muun tyytyväisyysväittämän kanssa. Väittämien tarkempi tarkastelu osoitti, että väittämässä 11 oli huomattava määrä puuttuvaa tietoa (ks. taulukko 1), sillä merkittävä osa vastaajista oli vastannut väittämään ”En osaa sanoa”. Näistä syistä nämä kaksi väittämää päätettiin jättää pois lopullisesta faktorianalyysistä. Lisäksi poistettiin väittämä 4 ”Henkilökunnan määrä”, sillä sen faktorilataus ylitti arvon 1 ja näin ollen se ei ollut tilastollisessa mielessä järkevä (Fabrigar & Wegener, 2012). Lopullinen faktorianalyysi perustui siis 11 väittämään. Saaduista faktoreista muodostettiin keskiarvosummamuuttujat kuvaamaan palvelutyytyväisyyden ulottuvuuksia. Keskiarvosummamuuttujien reliabiliteettia tarkasteltiin Cronbachin alfa -kertoimen avulla.

Seuraavaksi tarkasteltiin äitien kokeman yhteistyön ja varhaiskasvatuspalvelun tarjoajan yhteyttä palvelutyytyväisyyteen. Lisäksi tarkasteltiin palveluntarjoajan mahdollista muuntavaa vaikutusta (ks. Baron & Kenny, 1986) yhteistyön ja palvelutyytyväisyyden väliseen yhteyteen, eli sitä, onko yhteistyön ja palvelutyytyväisyyden välinen yhteys erilainen riippuen siitä, mikä varhaiskasvatuksen palveluntarjoaja on valittu. Analyysit toteutettiin hierarkkisen lineaarisen regressioanalyysin avulla. Riippuvina muuttujina olivat äitien palvelutyytyväisyyttä kuvaavista faktoreista muodostetut keskiarvosummamuuttujat, jotka analysoitiin erikseen. Riippumattomina muuttujina olivat äitien yhteistyö varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa sekä palveluntarjoaja. Palveluntarjoajan muuntavaa vaikutusta tutkittiin muodostamalla yhteistyö- ja

palveluntarjoaja-muuttujien yhdysvaikutus. Ennen yhdysvaikutustermin tekoa yhteistyö-muuttuja standardoitiin. Lisäksi analyysissä vakioitiin kohdelapsen ikä, äidin koulutustaso ja alle esiopetusikäisten sisarusten määrä. Kummassakin analyysissä ensimmäisellä askeleella analyysiin syötettiin vakioitavat tekijät. Toisella askeleella lisättiin varsinaisten riippumattomien muuttujien eli yhteistyön ja palveluntarjoajan omavaikutukset. Kolmannella askeleella analyysiin lisättiin yhteistyön ja palveluntarjoajan yhdysvaikutus.

Tulokset

Tässä tutkimuksessa tarkastelimme, millaisista ulottuvuuksista noin yksivuotiaiden lasten äitien palvelutyytyväisyys rakentuu. Lisäksi tutkimme, onko äitien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisellä yhteistyöllä tai palveluntarjoajalla (yksityinen vs. kunnallinen) yhteyttä äitien palvelutyytyväisyyteen. Lopuksi tarkastelemme, eroaako yhteistyön yhteys palvelutyytyväisyyteen palveluntarjoajan mukaan.

Äitien palvelutyytyväisyyden ulottuvuudet

Äitien palvelutyytyväisyyden rakennetta tutkittiin eksploratiivisen faktorianalyysin (EFA) avulla. Tulokset on esitetty taulukossa 2. Väittämistä muodostui kaksi palvelutyytyväisyyttä kuvaavaa ulottuvuutta, jotka selittivät 45.09% äitien palvelutyytyväisyyden vaihtelusta. Jokainen väittämä latautui vain yhdelle faktorille, kun raja-arvona käytettiin arvoa 0.32. Ensimmäinen faktori nimettiin varhaiskasvatuksen resurssit ja toimintatavat, ja se muodostui väittämistä 3, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13 ja 14. Vahvimmin ulottuvuutta ilmensivät väittämät 8 ("Henkilökunnan ammattitaito"), 10 ("Hoitopaikan kasvatuseriäätteet") ja 12 ("Lapsen kehityksen tukeminen"). Sen sijaan väittämät 5 ("Henkilökunnan pysyvyys") ja 14 ("Tilojen terveellisyys") ilmensivät ulottuvuutta hieman heikommin kuin muut tälle ulottuvuudelle latautuneet väittämät. Toiselle faktorille annettiin nimeksi varhaiskasvatuspaikan järjestäminen ja sijainti, ja se muodostui väittämistä 1 ja 2. Väittämä 2 ("Hoitopaikan sijainti") ilmensi ulottuvuutta selvästi vahvemmin kuin väittämä 1 ("Hoitopaikan järjestäminen").

Palvelutyytyväisyyden faktoreiden välinen korrelaatio oli 0.50. Mitä tyytyväisempiä äidit olivat yksivuotiaan lapsensa varhaiskasvatuspaikan resursseihin ja toimintatapoihin, sitä tyytyväisempiä oltiin myös paikan järjestämiseen ja sijaintiin.

Faktoreista luotiin palvelutyytyväisyyden ulottuvuuksia ilmentävät keskiarvosummamuuttujat, joita hyödynnettiin toisen tutkimuskysymyksen

tarkastelussa. Reliabiliteetti eli luotettavuus varhaiskasvatuksen resurssit ja toimintatavat -keskiarvosummamuuttujalle oli 0.88 ja varhaiskasvatuspaikan järjestyminen ja sijainti -keskiarvosummamuuttujalle 0.60.

TAULUKKO 2 Äitien palvelutyytyväisyyden ulottuvuudet: lopulliseen eksploratiivisen faktorianalyysin ratkaisuun perustuva latausmatriisi ($N = 549$).

Miten tyytyväinen olet 1-vuotiaan lapsesi nykyiseen päivähöitoon?	Palvelutyytyväisyyden ulottuvuudet	
	Varhaiskasvatuksen resurssit ja toimintatavat	Varhaiskasvatuspaikan järjestyminen ja sijainti
1. Hoitopaikan järjestyminen	0.13	0.56
2. Hoitopaikan sijainti	-0.07	0.74
3. Ohjattu toiminta	0.62	0.04
5. Henkilökunnan pysyvyys	0.53	0.05
6. Hoitopaikan turvallisuus	0.63	0.07
8. Henkilökunnan ammattitaito	0.74	-0.05
9. Lapsiryhmän koko	0.68	-0.07
10. Hoitopaikan kasvatuseriaatteet	0.78	0.02
12. Lapsen kehityksen tukeminen	0.82	-0.08
13. Päiväunet hoitopaikassa	0.60	0.05
14. Tilojen terveellisyys	0.52	0.11

Yhteistyön ja palveluntarjoajan yhteydet palvelutyytyväisyyteen

Seuraavaksi tarkasteltiin äitien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisen yhteistyön sekä palveluntarjoajan yhteyksiä äitien palvelutyytyväisyyteen, kun lapsen ikä, äidin koulutustaso ja alle esiopetusikäisten sisarusten määrä on vakioitu. Taulukossa 3 on esitetty kaikkien analysoitavien muuttujien kuvailevat tiedot.

TAULUKKO 3 Äitien palvelutyytyväisyyden ulottuvuuksien, yhteistyön, palveluntarjoajan ja vakioitavien muuttujien kuvailevat tiedot sekä muuttujien väliset korrelaatiot ($N = 520-549$).

<i>MUUTTUJAT</i>	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1. Varhaiskasvatuksen resurssit ja toimintatavat ^a ($N = 523$)	-	-	.46**	-.24**	-.01	-.12	.01
2. Varhaiskasvatuspaikan järjestyminen ja sijainti ^a ($N = 531$)	-	-	.19**	-.04	-.00	-.05	.08
3. Yhteistyö ^b ($N = 520$)	.46	.19**	1	-.06	-.07	-.01	.04
4. Palveluntarjoaja (kunnallinen / yksityinen) ($N = 549$)	-.24**	-.04	-.06	1	.06	-.06	-.02
5. Lapsen ikä päivinä ($N = 549$)	-.00	-.00	-.71	.06	1	.06	-.03
6. Äidin koulutus (muu / korkeakoulutettu) ^c ($N = 538$)	-.12**	-.05	-.01	-.06	.06	1	-.01
7. Alle esiopetusikäiset sisarukset (ei/on alle esiopetusikäisiä sisaruksia) ($N = 548$)	.01	.08	.04	-.02	-.03	-.01	1
<i>Ka</i>	3.5	3.6	4.1	-	467.45	-	-
<i>Kh</i>	0.5	0.6	0.5	-	96.11	-	-
%	-	-	-	78.00 / 22.00	-	17.90 / 80.10	59.90 / 39.90

Huom. ^a1 = erittäin tyytymätön- 4 = erittäin tyytyväinen, ^b1 = täysin eri mieltä- 5 = täysin samaa mieltä. *Ka* = keskiarvo, *Kh* = keskihajonta.

^c muu = ei ammatillista koulutusta, ammatillinen kurssi tai ammattikoulu, korkeakoulutettu = ammatillinen opisto, ammattikorkeakoulu, yliopisto

Taulukossa 4 on esitetty hierarkkisen lineaarisen regressioanalyysin tulokset erikseen kummallekin palvelutyytyväisyyden ulottuvuudelle. Ensimmäisellä askeleella vakioitavat tekijät eivät olleet tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä äitien tyytyväisyyteen varhaiskasvatuksen resursseihin ja toimintatapoihin. Toisella askeleella tarkasteluun lisättiin yhteistyön ja palveluntarjoajan omavaikutukset. Yhteistyö oli myönteisesti yhteydessä tyytyväisyyteen varhaiskasvatuksen resursseihin ja toimintatapoihin: mitä paremmaksi yhteistyö koettiin, sitä tyytyväisempiä äidit olivat resursseihin ja toimintatapoihin. Palveluntarjoaja puolestaan oli kielteisesti yhteydessä tyytyväisyyteen resursseihin ja toimintatapoihin: yksityisessä varhaiskasvatuksessa hoidossa olevien yksivuotiaiden lasten äidit olivat tyytyväisempiä varhaiskasvatuksen resursseihin ja toimintatapoihin kuin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevien yksivuotiaiden äidit. Palveluntarjoajan omavaikutus oli hieman heikompi kuin yhteistyön. Lisäksi vakioitavista tekijöistä äidin koulutustaso oli yhteydessä tyytyväisyyteen: matalammin koulutetut äidit olivat tyytyväisempiä varhaiskasvatuksen resursseihin ja toimintatapoihin kuin korkeasti koulutetut äidit.

TAULUKKO 4 Yhteistyön, palveluntarjoajan ja taustatekijöiden yhteydet äitien palvelutyytyväisyyden ulottuvuuksiin ($N = 549$).

Riippumattomat muuttujat	Varhaiskasvatuksen resurssit ja toimintatavat			Varhaiskasvatuspaikan järjestymisen ja sijainti		
	Askel 1	Askel 2	Askel 3	Askel 1	Askel 2	Askel 3
	β	β	β	β	β	β
Lapsen ikä	.00	.05	.05	-.01	.01	.01
Äidin koulutustaso	-.08	-.09*	-.08*	-.02	-.02	-.03
Alle esiopetusikäiset sisarukset	.02	-.00	-.00	.11*	.09*	.09*
Yhteistyö	-	.45***	.41***	-	.22***	-.08
Palveluntarjoaja	-	-.19***	-.19***	-	-.07	.07
Yhteistyö × Palveluntarjoaja	-	-	.04	-	-	.16
<i>F</i> -arvo	1.15	34.58***	28.81***	2.01	7.09***	6.37***
R^2	.01	.26	.26	.01	.07	.07
ΔR^2	-	.25***	.000	-	.05***	.01

Huom. * $p < ,05$; *** $p < ,001$. β = standardoitu regressiokerroin. R^2 = selitysaste. ΔR^2 = selitysasteen muutos.

Kolmannella askeleella analyysiin lisätty yhteistyön ja palveluntarjoajan välinen yhdysvaikutus ei ollut tilastollisesti merkitsevä eli palveluntarjoaja ei muuntanut yhteistyön ja tyytyväisyyden välistä yhteyttä (Taulukko 4). Toisin sanoen yhteistyö oli

yhteydessä tyytyväisyyteen varhaiskasvatuksen resursseihin ja toimintatapoihin riippumatta siitä, osallistuiko lapsi yksityiseen vai kunnalliseen varhaiskasvatukseen. Muutoin toisella askeleella havaitut yhteydet säilyvät samoina.

Vakioitavien tekijöiden, yhteistyön ja palveluntarjoajan yhteydet toiseen palvelutyytyväisyyden ulottuvuuteen eli tyytyväisyyteen varhaiskasvatuspaikan järjestymiseen ja sijaintiin olivat jossain määrin erilaisia kuin ensimmäiseen ulottuvuuteen eli tyytyväisyyteen varhaiskasvatuksen resursseihin ja toimintatapoihin (Taulukko 4). Alle esiopetusikäisten sisarusten määrä oli yhteydessä toiseen palvelutyytyväisyyden ulottuvuuteen: mikäli perheessä oli yksivuotiaan lisäksi muita alle esiopetusikäisiä lapsia, olivat äidit tyytyväisempiä varhaiskasvatuspaikan järjestymiseen ja sijaintiin verrattuna siihen, että yksivuotias oli perheensä ainut alle esiopetusikäinen lapsi. Tulos säilyi kaikilla kolmella askeleella.

Toisella askeleella tarkasteluun lisätyistä riippumattomista muuttujista ainoastaan yhteistyön omavaikutus oli tilastollisesti merkitsevä (Taulukko 4). Mitä myönteisemmäksi äidit kokivat yhteistyön varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa, sitä tyytyväisempiä äidit olivat yksivuotiaan varhaiskasvatuspaikan järjestymiseen ja paikan sijaintiin. Sen sijaan palveluntarjoaja ei ollut itsenäisesti yhteydessä palvelutyytyväisyyden toiseen ulottuvuuteen. Kolmas askel myös osoitti, että yhteistyön yhteys tyytyväisyyteen varhaiskasvatuspaikan järjestymiseen ja sijaintiin oli samanlainen lapsilla, jotka olivat yksityisessä ja kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Toisin sanoen palveluntarjoajalla ei ollut merkitystä sen suhteen, kuinka tyytyväisiä yksivuotiaiden äidit olivat lapsensa varhaiskasvatuspaikan järjestymiseen ja sijaintiin.

Pohdinta

Tulosten tarkastelua

Tutkimuksessa tarkasteltiin, miten äitien tyytyväisyys yksivuotiaan lapsensa varhaiskasvatuspalveluihin rakentuu sekä onko vanhempien ja henkilökunnan välisellä yhteistyöllä tai varhaiskasvatuspalvelun tarjoajalla yhteyttä palvelutyytyväisyyden rakentumiseen. Tulokset osoittivat palvelutyytyväisyyden koostuvan kahdesta ulottuvuudesta: varhaiskasvatuksen resurssit ja toimintatavat sekä varhaiskasvatuspaikan järjestymisen ja sijainti. Nämä ulottuvuudet selittivät 45.09 prosenttia palvelutyytyväisyyden vaihtelusta äitien välillä. Suurin osa (39.43%) palvelutyytyväisyyden vaihtelusta selittyi varhaiskasvatuksen resursseilla ja

toimintatavoilla, joihin sisältyivät henkilökunnan määrä, pysyvyys ja ammattitaito, varhaiskasvatuspaikan kasvatusperiaatteet ja turvallisuus, ohjattu toiminta, lapsiryhmän koko, lapsen kehityksen tukeminen, päiväunien mahdollisuus sekä tilojen terveellisyys. Selvästi pienempi osuus (5.67%) äitien palvelutyytyväisyydestä selittyi varhaiskasvatuspaikan järjestymisellä ja sijainnilla. Ulottuvuuden niukkaa selitystasetta voi selittää osittain se, että varhaiskasvatuksen järjestymisen ja sijainnin ulottuvuuteen latautui vähemmän muuttujia. Siten siis ulottuvuus oli sisällöltään yksipuolisempi kuin varhaiskasvatuspaikan resurssien ja toimintatapojen ulottuvuus. Toisaalta resurssien ja toimintatapojen painottuminen voi heijastaa viime vuosina aiempaa selvemmin esille nostettua varhaiskasvatuksen asemaa koulutusinstituutiona. Varhaiskasvatuksen kehittämisessä on painotettu pedagogiikkaa ja lapsen yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukemista (Opetushallitus, 2018). Lisäksi selitystasteen epäsuhtaa ulottuvuuksien välillä voi selittää se, että kyselyyn vastanneet noin yksivuotiaiden lasten äidit olivat luultavasti hiljattain osallistuneet lapsensa kanssa varhaiskasvatukseen tutustumiseen. Tutustumisessa äideillä on ollut mahdollisuus tarkkailla henkilökunnan rutiineja ja toimintatapoja (Rutanen & Laaksonen, 2020).

Vaikka aikaisempien tutkimusten mukaan vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä lapsensa varhaiskasvatuspaikan järjestymiseen kuluvaan aikaan ja sijaintiin (Hujala ym., 2006; Kekkonen, 2014), ne eivät kuitenkaan tässä tutkimuksessa saaneet kovin suurta painoarvoa. Tätä voi osaltaan selittää se, että tutkittujen äitien noin yksivuotiaat lapset olivat jo varhaiskasvatuksen piirissä. Kun varhaiskasvatuspaikka oli jo järjestynyt, vanhempien arviointi saattaa kohdistua tarkemmin heidän saamansa palvelun tasoon ja toteuttamiseen eikä juurikaan enää siihen, miten palvelu järjestyi. On kuitenkin mielenkiintoista, että ne äidit, joiden perheessä oli yksivuotiaan lisäksi muita alle esiopetusikäisiä lapsia, olivat muita tyytyväisempiä varhaiskasvatuspaikan järjestymiseen ja sijaintiin. Havainto voi olla yhteydessä siihen, että näille äideille kysymys sisarusten saamisesta samaan varhaiskasvatuspaikkaan voi olla olennainen.

Tarkasteltaessa äitien yhteistyökokemuksia varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa havaittiin yhtäläisesti aiempien tutkimusten kanssa (Fantuzzo ym., 2006), että mitä myönteisemmin äidit kokivat yhteistyön, sitä tyytyväisempiä he olivat lapsilleen tarjottuun varhaiskasvatukseen. Yhteistyö oli voimakkaammin yhteydessä varhaiskasvatuksen resurssit ja toimintatavat-ulottuvuuteen kuin varhaiskasvatuspaikan järjestymisen ja sijainti -ulottuvuuteen. Tätä yhteyttä voisi selittää melko lähimenneisyyteen sijoittuva varhaiskasvatuksen tutustumisajanjakso, jonka aikana henkilökunta on mahdollisesti pyrkinyt tutustumaan vanhempaan ja luomaan hänen kanssaan hyvän yhteistyösuhteen. Varhaiskasvatuksen aloituksen yhteydessä useimmat

äidit viettävät päiväkodissa aikaa tutustuen varhaiskasvatusympäristöön lapsen kanssa ja yhteistyö henkilökunnan kanssa on usein tiivistä. Tutustumisjakson yhteydessä äidit ovat mahdollisesti muodostaneet henkilökohtaisen ja avoimen vuorovaikutussuhteen varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa (Rutanen & Laaksonen, 2020). Tämä varhaiskasvatuksen aloitukseen liittyvä erityinen tilanne yhteistyön kannalta voikin vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin siten, että tulosten yleistäminen pidemmän aikaa varhaiskasvatuksessa olleiden lasten äiteihin ei välttämättä ole mahdollista.

Äitien yhteistyökokemusten yhteys palvelutyytyväisyyteen ei eronnut palveluntarjoajan mukaan. Käytännössä siis myönteinen yhteistyö kytkeytyi tyytyväisyyteen varhaiskasvatuspalveluita kohtaan riippumatta siitä, oliko lapsi yksityisessä vai kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Sen sijaan varhaiskasvatuspalveluntarjoajalla näytti olevan merkitystä resurssien ja toimintatapojen osalta: yksityiseen varhaiskasvatukseen osallistuvien yksivuotiaiden lasten äidit olivat tyytyväisempiä varhaiskasvatuksen resursseihin ja toimintatapoihin kuin kunnalliseen varhaiskasvatukseen osallistuvien yksivuotiaiden äidit. Viime vuosina on tutkimuksessa ja julkisessa keskustelussa tuotu esiin yksityisen ja julkisen varhaiskasvatuksen mahdolliset laatuero (esim. Kalliala, 2011; Mitchell, 2002; Riitakorpi ym., 2017). Erityisesti on käyty keskustelua yksityisten palveluiden niukemmista resursseista. Tämä tutkimus tuo esiin päinvastaisen näkökulman antaessaan viitteitä siitä, että äidit kokevat yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden resurssit ja toimintatavat parempina kuin kunnallisten toimijoiden. Olisi kuitenkin tärkeää seurata ja tarkastella pidemmällä ajanjaksolla, alkaako tämänhetkinen palveluntarjoajia vertaileva laatukseskustelu jossain vaiheessa näkyä äitien arvioissa varhaiskasvatuksen laadusta ja sen kautta heidän tyytyväisyydessään varhaiskasvatukseen.

Myöhemmissä tutkimuksissa on tärkeää tarkastella, muuttuvatko havaitut palvelutyytyväisyyden ulottuvuudet ja painoarvot lasten kasvaessa ja vanhempien palvelukokemusten lisääntyessä, kun huomioidaan, että pieniltä lapsilta odotetaan erilaisia asioita kuin vanhemmilta lapsilta. Lasten taitotason kasvu on myös yhteydessä varhaiskasvatuksen toiminnan sisältöihin. Ajan myötä kuitenkin myös useimpien vanhempien kosketuspinta varhaiskasvatuksen arkeen hiipuu, kun tutustumisesta kuluu enemmän aikaa. Vanhemmilla ei mahdollisesti olekaan enää ensikäden tietoa siitä, mitä varhaiskasvatuksessa tapahtuu. Sen sijaan heidän tietämyksensä perustuu lapsen ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa käytyihin keskusteluihin, muuhun viestintään sekä tuonti- ja hakutilanteiden tarjoamiin hetkittäisiin havaintoihin varhaiskasvatuksen toiminnasta. Seuranta palvelutyytyväisyyden ulottuvuusrakenteen muutoksesta olisi myös hyvä tehdä pitkällä aikavälillä, sillä varhaiskasvatuslain uudistus (540/2018) ja sen

mukanaan tuoma varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutustason nosto vuoteen 2030 mennessä, lapsen edun ensisijaisuuden painottaminen sekä varhaiskasvatuksen järjestämiseen ja hakuaikaan liittyvät täsmennykset tuovat muutoksia varhaiskasvatuksen kentälle. Nämä lakimuutokset voivat tulevaisuudessa heijastua muutoksina vanhempien palvelutyytyväisyyteen. Muutokset voisivat koskettaa erityisesti tässä tutkimuksessa esille tullutta varhaiskasvatuksen resurssit ja toimintatavat -ulottuvuutta, johon sisältyy muun muassa ohjattu toiminta, henkilökunnan ammattitaito sekä lapsen kehityksen tukeminen. Lisäksi yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden lisääntyessä palveluntarjoajat erotteleva lisätutkimus tulee olemaan tarpeen.

Tutkimuksen rajoitteet

Tutkimukseen osallistuneista äideistä lähes kahdella kolmesta yksivuotias oli perheen ainoa alle esiopetusikäinen lapsi. Äideillä olikin kokemusta varhaiskasvatuksesta vanhemman roolissa vielä vähäisesti, ja tämä saattaa heijastua tuloksissa. Asiasta ei kuitenkaan voi tehdä varmoja tai suoria oletuksia, sillä myös hiljattain tapahtunut varhaiskasvatukseen tutustuminen on voinut syventää äitien ymmärrystä varhaiskasvatuksen sisällöistä ja rutiineista (Rutanen & Laaksonen, 2020).

Tutkimuksen rajoitteena voidaan nähdä myös korkeakoulutettujen äitien suuri osuus vastaajista (80.10%). Lisäksi suurin osa vastaajista oli suurista kunnista (90.4%). Tutkimuksemme tuloksia ei voi siis sellaisenaan yleistää koskemaan laajempaa suomalaisten pienten lasten äitien joukkoa.

Rajoitteena voidaan pitää myös sitä, että faktorianalyysin selitysosuus oli hieman alle 50%. Näin ollen palvelutyytyväisyyden rakenteen tarkastelussa mukana olleilla 11 tekijällä ei tavoitettu kaikkea äitien kokemuksiin liittyvää vaihtelua. Tutkimuksemme kirjallisuuden ja asiantuntijoiden määrittämien laadukriteerien pohjalta laadittu mittari ei näytä siten vastaavan täysin sitä, miten vanhemmat määrittävät laadukasta varhaiskasvatusta. Toisella tavalla rakennettu mittari voisikin tuottaa kattavampaa tietoa äitien palvelutyytyväisyyden ulottuvuuksista. Kattavaa palvelutyytyväisyyden mittaria tehtäessä olisikin otettava huomioon varhaiskasvatuksen asiantuntijoiden esittämien kriteereiden lisäksi myös vanhempien näkemykset laadukkaasta varhaiskasvatuksesta.

Lopuksi tutkimuksen rajoituksena voidaan nähdä sen toteutus poikkileikkaustutkimuksena. Näin ollen ei ole mahdollista tehdä päätelmiä palvelutyytyväisyyden ja yhteistyön välisistä syy-seuraussuhteista.

Näiden rajoitusten huomioiminen tulevaisuuden tutkimuksessa on tärkeää, jotta saamme aiempaa tarkempaa tietoa palvelutyytyväisyyden ulottuvuusrakenteesta, sen pysyvyydestä lapsen kasvaessa sekä äitien ja varhaiskasvatushenkilökunnan välisen yhteistyön myönteisestä yhteydestä äitien tyytyväisyyteen varhaiskasvatuspalveluita kohtaan.

Lähteet

- Alasuutari, M., Karila, K., Alila, K., & Eskelinen, M. (2014). *Vaikuta varhaiskasvatukseen, Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia*. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014: 13. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75257/tr13.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pekuri, H.-M., Polvinen, M., Laaksonen, R., & Lamberg, K. (2014). *Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat, Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevalle työryhmän tueksi*. Opetus ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75258/tr12.pdf?sequence=1>
- Bakken, L., Brown, N., & Downing, B. (2017). Early childhood education: The long-term benefits. *Journal of Research in Childhood Education*, 31(2), 255–269. <https://doi.org/10.1080/02568543.2016.1273285>
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173–1182. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.6.1173>
- Barros, S., & Leal, T. B. (2015). Parents' and teachers' perceptions of quality in Portuguese childcare classrooms. *European Journal of Psychology of Education*, 30(2), 209–226. <https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.1007/s10212-014-0235-4>
- Burchinal, M., Cryer, D., Clifford R., & Howes, C. (2002). Caregiver Training and Classroom Quality in Child Care Centers, *Applied Developmental Science*, 6(1), 2–11, https://doi.org/10.1207/S1532480XADS0601_01
- Bassok, D., Markowitz, A. J., Player, D., & Zagardo, M. (2018). Are parents' ratings and satisfaction with preschools related to program features? *AERA Open*, 4(1), 1–17. <https://doi.org/10.1177/2332858418759954>
- Saranko, Räikkönen, Makkonen & Alasuutari. *Journal of Early Childhood Education Research* 10(2) 2021, 1–27. <http://jecer.org/fi>

- Burchinal, M., Vandergrift, N., Pianta, R., & Mashburn, A. (2010). Threshold analysis of association between childcare quality and child outcomes for low-income children in pre-kindergarten programs. *Early Childhood Research Quarterly, 25*, 166–176. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2009.10.004>
- Chaudry, A., Pedroza, J., Sandstrom, H., Danziger, A., Grosz, M., Scott, M. M., & Ting, S. (2011). *Child care choices of low income working families*. Urban Institute.
- Cheng, J., Proverbs, D G, Oduoza, C., & Fleming, C. (2005). A conceptual model towards the measurement of construction client satisfaction. In F. Khosrowshahi (Ed.), *21st Annual ARCOM Conference, 7-9 September 2005, SOAS, University of London. Association of Researchers in Construction Management* (Vol. 2, pp. 1053–1062). <https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.1108/09699980610712373>
- Cryer, D., & Burchinal, M. (1997). Parents as child care consumers. *Early Childhood Research Quarterly, 12*, 35–58. [https://doi.org/10.1016/S0885-2006\(97\)90042-9](https://doi.org/10.1016/S0885-2006(97)90042-9)
- Cryer, D., Tietze, W., & Wessels, H. (2002). Parents' perceptions of their children's childcare: a cross-national comparison. *Early Childhood Research Quarterly, 17*, 259–277. [https://doi.org/10.1016/S0885-2006\(02\)00148-5](https://doi.org/10.1016/S0885-2006(02)00148-5)
- De Ruyter, K., Bloemer, J., & Peeters, P. (1996). Merging service quality and service satisfaction. An empirical test of an integrative model. *Journal of Economic Psychology, 18*, 387–406. [https://doi.org/10.1016/S0167-4870\(97\)00014-7](https://doi.org/10.1016/S0167-4870(97)00014-7)
- Drasch, K. (2013). Educational attainment and family-related employment interruptions in Germany: Do changing institutional settings matter? *European Sociological Review, 29*(5), 981–995. <https://doi.org/10.1093/esr/jcs076>
- Fabrigar, L. R., & Wegener, D. T. (2012). *Exploratory factor analysis*. Oxford University Press.
- Fantuzzo, J., Perry, M. A., & Childs, S. (2006). Parent satisfaction with educational experiences scale: A multivariate examination of parent satisfaction with early childhood education programs. *Early Childhood Research Quarterly, 21*(2), 142–152. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2006.04.002>
- Grammatikopoulos, V., Gregoriadis, A., Tsigilis, N., & Zachopoulou, E. (2014). Parental conceptions of quality in Greek early childhood education. *European Early Childhood Education Research Journal, 22*(1), 134–148. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2012.738868>
- Hietamäki, J., Kuusiholma, J., Räikkönen, E., Alasuutari, M., Lammi-Taskula, J., Repo, K., Karila, K., Hautala, P., Kuukka, A., Paananen, M., Ruutiainen, V., & Eerola, P. (2017). *Varhaiskasvatus- ja lastenhoitoratkaisut yksivuotiaiden lasten perheissä*. CHILDCARE-
- Saranko, Räikkönen, Makkonen & Alasuutari. *Journal of Early Childhood Education Research* 10(2) 2021, 1–27. <http://jecer.org/fi>

- kyselytutkimuksen 2016 perustulokset* (Työpäpaperi 24/2017). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132438/URN_ISBN_978-952-302-869-2.pdf?sequence=1
- Hujala, E., Fonsén, E., & Elo, J. (2012). Evaluating the quality of the child care in Finland. *Early Child Development and Care*, 182(3–4), 299–314. <https://doi.org/10.1080/03004430.2011.646721>
- Hujala, E., Junkkari, P., & Mattila, S. (Syyskuu, 2006). Päivähoidon toimivuuden arviointia. *Varhaiskasvatus tänään*. Syyskuu 2006, 1–11. Suomen Varhaiskasvatus ry. <http://ecef.org/wp-content/uploads/2014/03/2006-1-Hujala.pdf>
- Kaiser, H. F. (1960). The application of electronic computers to factor analysis. *Educational and Psychological Measurement*, 20, 141–151. <https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.1177/001316446002000116>
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (2017). *Tilastoraportti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toimeenpanon arviointi*. https://karvi.fi/app/uploads/2018/01/Karvi_Esite_2017_FIN_web.pdf
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (2019). *Tilastoraportti varhaiskasvatuksen järjestämisestä 2019*. <https://karvi.fi/publication/tilastoraportti-2019-varhaiskasvatuksen-jarjestamisesta/>
- Kalliala, M. (2011). Look at me! Does the adult truly see and respond to the child in Finnish day-care centres? *European Early Childhood Education Research Journal*, 19(2), 237–253. <https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.1080/1350293X.2011.574411>
- Karila, K., Kosonen, T., & Järvenkallas, S. (2017). *Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-487-0>
- Kekkonen, M. (2014). Perheiden lastenhoitojärjestelyt ja tyytyväisyys päivähoidopalveluihin. Teoksessa J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (Toim.), *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014* (s. 258–272). Juvenes Print.
- Kela (2019). *Kelan lapsiperhe-etuustilasto 2019*. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/314721/Kelan_lapsiperhe-etuustilasto_2019.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Kronqvist, E.-L., & Jokimies, J. (2008). *Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi –selvityksestä* (Raportteja 22/2008). Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77107/R22-2008-VERKKO.pdf?sequence=1>
- Saranko, Räikkönen, Makkonen & Alasuutari. *Journal of Early Childhood Education Research* 10(2) 2021, 1–27. <http://jecer.org/fi>

- Lahtinen, J., & Selkee, J. (2016). *Varhaiskasvatuskyselyraportti II: hallinto, kuntalisät, palveluseteli*. Kuntaliitto.
https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/varhaiskasvatuskysely2016%20II%20raportti_3.pdf
- Meyers, M. K., & Jordan, L. P. (2006). Choice and accomodation in parental child care decisions. *Community Development*, 37(2), 53–70. <https://doi.org/10.1080/15575330609490207>
- Mitchell, L. (2002). Differences between community owned and privately owned early childhood education and care centres: a review of evidence (Occasional papers 2002/2). New Zealand Council for Educational Research.
- Närvi, J. (2014). Äidit kotona ja työssä – perhevapaavalinnat, työtilanteet ja hoivaihanteet. *Yhteiskuntapolitiikka*, 79(5), 543–552.
- Oliver, R. L. (2015). *Satisfaction. A behavioral perspective on the consumer* (2nd ed.). Routledge.
- Opetushallitus. (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (28.9.2020). *Varhaiskasvatusmaksuja alennetaan – uudistus kasvattaa työllisyyttä ja helpottaa perheiden arkea* [Tiedote]. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/varhaiskasvatusmaksuja-lasketaan-uudistus-kasvattaa-tyollisyytta-ja-helpottaa-perheiden-arkea>
- Peyton, V., Jacobs, A., O'Brien, M., & Roy, C. (2001). Reasons for choosing child care: associations with family factors, quality, and satisfaction. *Early Childhood Research Quarterly*, 16, 191–208. [https://doi.org/10.1016/S0885-2006\(01\)00098-9](https://doi.org/10.1016/S0885-2006(01)00098-9)
- Pölkki, P., & Vornanen, R. (2016). Role and success of Finnish early childhood education and care in supporting child welfare clients: Perspectives from parents and professionals. *Early Childhood Education Journal*, 44(6), 581–594. <https://doi.org/10.1007/s10643-015-0746-x>
- Repo, K. (2009). Pienten lasten kotihoito – puolesta ja vastaan. Teoksessa A. Anttonen, H. Valokivi & M. Zechner (Toim.), *Hoiva – Tutkimus, politiikka ja arki* (s. 219–237). Vastapaino.
- Riitakorpi, J., Alila, K., & Kahiluoto, T. (2017). *Varhaiskasvatuksen yksityiset palvelut, Valtakunnallinen selvitys 2015*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:3. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79206/okm03.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Saranko, Räikkönen, Makkonen & Alasuutari. *Journal of Early Childhood Education Research* 10(2) 2021, 1–27. <http://jecer.org/fi>

- Rutanen, N., & Laaksonen, K. (2020). Äitien luottamuksen rakentuminen kasvattajiin varhaiskasvatuksen aloituksessa. *Journal of Early Childhood Education Research*, 9(2), 349–372.
- Ruutiainen, V., Alasuutari, M., & Karila, K. (2019). Rationalising public support for private early childhood education and care: The case of Finland. *British Journal of Sociology of Education*, 41(1), 32–47. <https://doi.org/10.1080/01425692.2019.1665497>
- Scopelliti, M., & Musatti, T. (2013). Parents' view of child care quality: Values, evaluations and satisfaction. *Journal of Child and Family Studies*, 22(8), 1025–1038. <https://doi.org/10.1007/s10826-012-9664-3>
- Summers, J. A., Hoffman, L., Marquis, J., Turnbull, A., & Poston, D. (2005). Relationship between parent satisfaction regarding partnership with professionals and age of child. *Topics in Early Childhood Special Education*, 25, 48–58. <https://doi.org/10.1177/02711214050250010501>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson Education.
- Varhaiskasvatustilasto. (540/2018). Viimeisin voimaan tullut muutos 19.12.2019. [www-osoitteessa https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540)
- Vickers, H. S., & Minke, K. M. (1995). Exploring parent-teacher relationships: Joining and communication to others. *School Psychology Quarterly*, 10, 133–150. <https://doi.org/10.1037/h0088300>

LIITTEET

Liite 1 Äitien ja lasten perustiedot

TAULUKKO 5. Äitien (N = 538-544) ja lasten (N = 549) perustiedot

	Vastaajat	%	<i>ka</i>	<i>kh</i>
<u>Äitien perustiedot</u>				
<i>Koulutustaso</i>				
Korkeakoulutus ^a	440	80,10	-	-
Ei korkeakoulutusta ^b	98	17,90	-	-
Yhteensä	538	100	0,82	0,39
<i>Asuinpaikka</i>				
Suuret kunnat	53	9,7		
Pienet kunnat	496	90,4		
Yhteensä	549	100		
Ikä vuosina	544	99,10	-	-
<u>Lasten perustiedot</u>				
Ikä päivinä (min. 252, max. 614)	549	100	467,45	96,11
Alle esiopetusikäiset sisarukset (ei ole / on)	329 / 219	59,90 / 39,90	-	-
Palveluntarjoaja (kunnallinen / yksityinen)	428 / 121	78,00 / 22,00	-	-

Huom. *ka* = keskiarvo, *kh* = keskihajonta.

^a Ammatillinen opisto, ammattikorkeakoulu- tai yliopistotasoinen koulutus

^b Ei ammatillista koulutusta tai ammatillinen kurssi tai ammattikoulutasoinen koulutus